

ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ

УДК 330.341.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/34.32>**Булуй О.Г.**

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму
Поліський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3368-4835>

Плотнікова М.Ф.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму
Поліський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5911-7057>

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТИ СТАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ ТА ГРОМАД

Диджиталізація та електронна комерція сприяють інноваційному розвитку бізнесу та громад, забезпечуючи сталий економічний ріст та підвищуючи якість життя. Основними аспектами набуття позитивних наслідків диджиталізації та електронної комерції стали заміна ручних процесів цифровими технологіями, що підвищує їх ефективність, знижує витрати та мінімізує помилки, збір та аналіз великої кількості даних та, як наслідок, краще розуміння бізнесом поведінки споживачів, прогноз попиту та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Використання цифрових платформ дозволяє збільшити прозорість операцій, що сприяє довірі між бізнесом та споживачами. Електронна комерція дозволяє бізнесу виходити на глобальні ринки без значних додаткових витрат, розширюючи клієнтську базу. Впровадження нових моделей, таких як підписки, краудфандинг і дропшипінг, відкриває нові можливості для підприємств, а онлайн-платформи забезпечують зручний доступ до товарів та послуг, що сприяє вищому рівню задоволення клієнтів, спрощенням процедур отримання інформації про товар.

Ключові слова: інвестиції, інновації, бізнес, спільнокошт, управлінські рішення, екологічні та родові поселення.

Постановка проблеми. Наразі, коли у світі технологічні інновації стають частиною життя, диджиталізація та електронна комерція стають інструментами сталого розвитку бізнесу та громад, сприяючи економічному зростанню, підвищуючи якість життя громадян, створюючи нові можливості для розвитку й інтеграції. Перехід від традиційних методів ведення бізнесу до цифрових платформ та інструментів визначений викликами часу, зокрема потребою автоматизації діяльності, використанням великих даних та аналітики у процесах прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висхідна роль диджиталізації та електронної комерції у розвитку бізнесу та громад, а також їх позитивних й негативних соціально-екологічних та економічних наслідків для подальшого становлення соціуму є предметом дискусій багатьох вчених України та світу. На думку Alsmadi A.A., Shuhaiber A., Al-Okaily M. використання інформаційних систем обумовлене потребою обробки великих масивів даних як механізм протидії викликам та прийняття обґрунтованих управлінських рішень [3]. Billi A., Bernardo A. актуалізовано поняття взаємодії між цифровою трансформацією, інноваціями у сфері ІТ та стратегій сталого розвитку демонструє її прямий вплив на ефективність підприємств та спону-

вання появи нових бізнес-моделей [4]. Criveanu M.M. проводить аналіз впливу цифрової інтенсивності та електронної комерції на економічний ріст та сталий розвиток країн ЄС [5]. Цифрові трансформації, електронна комерція та інновації у малих та середніх підприємствах корелюють зі сталістю та зростанням продуктивності бізнес-структур. Criveanu M.M., Grimaldi M., Troisi O., Papa A., Nuccio E., Roysen R., Cruz T. C. окреслили чинники, які визначають розвиток електронної комерції на кейсах різних країн та запропонували механізми покращення державної політики в цій сфері [8; 10; 12]. Трансформації у цьому сегменті суспільних відносин, поява нових гравців, зокрема таких як представники стійких самовизначених спільнот, у тому числі екологічних та родових поселень, потреба наукового вивчення їх досвіду сформувала підґрунтя цього дослідження.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні ролі диджиталізації та електронної комерції у формуванні засад сталого інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Впровадження сучасних інформаційних систем дозволяє компаніям підвищити ефективність своєї діяльності, знижуючи витрати та мінімізуючи людські помилки, зокрема через підвищення прозорості

бізнес-процесів, відстеження та контроль операцій. Їх наслідком стає підвищення довіри між урядом, органами місцевого самоврядування, бізнесом, споживачами та іншими учасниками суспільних відносин. Впровадження диджиталізації також сприяє покращенню взаємодії з клієнтами через цифрові канали, що підвищує рівень задоволеності та лояльності сторін. Інноваційні моделі бізнесу, такі як підписки, краудфандинг та дропшипінг, дозволяють підприємцям експериментувати з новими підходами до ведення бізнесу та залучення клієнтів. Крім того, електронна комерція сприяє дозволяє підприємствам виходити на глобальний ринок без значних додаткових витрат, пропонуючи товари та послуги цілодобово у зручний спосіб для споживачів, що сприяє розширенню клієнтської бази та збільшенню доходів, а зниження витрат на логістику та управління запасами позитивно впливає на економічну ефективність підприємств. Цифрові платформи дозволяють спростувати процеси управління містами та громадами, покращуючи доступ до освітніх та медичних послуг, що підвищує якість життя населення, підвищуючи прозорість та ефективність використання ресурсів. Зменшення потреби у фізичному транспорті та паперових документах знижує антропогенний вплив на навколишнє середовище, формуючи засади економічно стійкого та соціально відповідального соціуму, здатного реагувати на виклики.

Пріоритетною компонентою підприємницького зростання є соціальні інновації. Використання сучасних технологій посилює конкурентні переваги й збільшує частку ринку [1–2] завдяки підвищенню продуктивності, впровадженню інновацій, підвищенню добробуту та сприянню соціальним змінам через досягнення конкурентних переваг, операційної ефективності й довгострокової життєздатності. Часто орієнтовані на локальну економіку МСП взаємодіють із громадами, а висхідний запит на екологічно чисті продукти відкриває нові ринки та можливості. Сталий розвиток продуктів передбачає створення екологізацію діяльності за меншого споживання ресурсів, використання відновлюваних джерел енергії, енергоефективності та здатності відходів до вторинного перероблення або біологічного розкладання [3–6]. Наразі стійка бізнес-модель забезпечує довгострокову прибутковість і актуальність в умовах швидкого розвитку глобальної економіки [4–12].

Особливої уваги у цьому ключі вимагають мікро-, малі та середні підприємства (МСП), які є базисом економічного зростання та стійкості економіки, що потребує впровадження інновацій та стратегічного підходу в управлінні ними, застосування знань для їх ефективного функціонування на динамічно розвинутих ринках. Результати дослідження засвідчили значний вплив галузевих інновацій сталого розвитку значно на підвищення ефективності підприємницьких структур, що дозволяє підприємствам розробляти продукти та послуги, вирішуючи екологічні та соціальні проблеми, створюючи стійкий висхідний попит на екологічно орієнтовані рішення. Особливо яскраво це проявлено у моделі соціуму майбутнього – у підприємстві з чистими помислами, створюваними в екологічних та родових поселеннях України та світу [11].

Впровадження наукових проектів та поширення знань позитивно впливає на розвиток МСП (табл. 1).

Прагнення до сталого майбутнього вимагає гармонійних відносин між людьми та природою, а також зосередження уваги на соціальному, економічному та екологічному добробуті. Трендом сьогодення стала трансформація та перенесення фокус соціально-економічному розвитку на людино- та природоцентричні підходи в управлінні та адмініструванні. Розвиток неформальних інститутів та залучення громадськості сприяє капіталізації територій та спільнот.

Екопоселення, спільноти сталого розвитку, дауншифтери, спільноти спільного проживання та інші на прикладі демонструють як може змінитися життя, якщо робити екологічний вибір з урахуванням інклюзії та партисипації у всіх сферах. Підприємництво як процес винайдення, оцінки та реалізації потенціалу через впровадження нових технологій, товарів, робіт та послуг посилює ці процеси. Навчання персоналу та впровадження інновацій є найважливішими факторами підвищення ефективності бізнесу, Екологічна обізнаність та свідомість пом'якшують взаємодії та посередництво суб'єктів суспільних відносин, а непрямий ефект стає сильнішим для малих та середніх підприємств з високою екологічною активністю. Практичні наслідки державного управління мають включати стимулювання екоінновацій, розширення практики обміну знаннями та підвищення обізнаності про навколишнє середовище для досягнення стійкого зростання бізнесу та його конкурентоспроможності в умовах обмежених ресурсів. Обмін знаннями між малими та середніми підприємствами за допомогою соціальних мереж та партнерств прискорює впровадження стійких практик. Екологічна обізнаність сприяє підприємницькому успіху, підштовхуючи на пошук та розробку бізнес-рішень орієнтованих на розв'язання екологічних проблем, залучення екологічно свідомих клієнтів та інвесторів попри можливі ризики, покращуючи репутацію бренду, сприяючи впровадженню інновацій в області стійких рішень і потенційно відкриваючи нові ринкові можливості, залучення ресурсів опис технологій та механізмів, можливості працевлаштування досвідчених фахівців, оптимізацію виробничого процесу, капіталу та ділових зв'язків. Для МСП сталий розвиток є не лише етичним вибором, а стратегічним імперативом підприємницького успіху.

Потреба пошуку альтернативного ефективного й економічного розв'язання проблем сталого розвитку активувала пошук моделі соціуму, яка діє у гармонії з природою. Відповіддю на сучасні виклики стали екологічні спільноти, які з'являються у світі, а наразі є об'єднаними у Глобальну Мережу Екопоселень (Global Ecovillage Network). Прагнення зробили світ більш гармонійним, я людей – здоровими орієнтують на наслідування природовідповідних практик в життєдіяльності та господарюванні (табл. 2).

Біомімікрія у суспільно-економічних процесах якісно трансформує уявлення про відходи, адже у природі відходів немає, – є трансформація ресурсів та їх використання у наступних циклах. Технологіями зниження антропогенного впливу на навколишнє середовище визнано безвідходну життєдіяльність, зменшення споживання, пермакультура, збереження

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз інституційних моделей розвитку бізнесу та соціуму

Ознака	Традиційні спільноти	Свідомі спільноти	Екопоселення	Родові садиби
Цілі створення	Мінімізація витрат, максимізація прибутку, підвищення ефективності виробництва	Спільне використання ресурсів (наприклад, кохаузинг та кібуц)	Екологізація життя та економіки, сталий розвиток, поновлювані джерела енергії, пермакультура, безвідходне життя	Повернення любові до родини та перетворення Землі в ідеальне середовище проживання людини відповідно до задуму Творця
Управління та адміністрування	Державне управління та місцеве самоврядування	Спільне прийняття рішень, кооперація	Соціократія, співробітництво, поселенські кола, управління проєктами, краудфандинг	Віче, рада старійшин, організації громадянського суспільства, об'єднання всередині громади, громадські об'єднання
Технології	Управління доходами (максимізація доходів і прибутку) та витратами (мінімізація витрат), задоволення потреб через споживання природних ресурсів	Переважають традиційних (загальноприйнятих) технологій	Переважають альтернативні технології (використання відновлюваних джерел енергії, органічне виробництво, пермакультура, перероблення та життя без відходів)	Гармонія з Природою: Люди – це частина природи, яка відіграє власну роль у Всесвіті. Використання альтернативних технологій: відновлювані джерела енергії, пермакультура, безвідходний спосіб життя, споживання на мінімальному рівні, достатньому для постійного духовного зростання
Причини виникнення	Концентрація ресурсів, капіталізація, розвиток продуктивних сил, НТП	Підвищення рівня та якості життя, посилення комунікацій і взаємодії між індивідами	Розуміння відповідальності за збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь	Підвищення рівня свідомості та відповідальності людини за власне життя та навколишній світ, гармонізація відносин між людиною і природою
Ефективність	Ефективність в основному економічна і технологічна шляхом інновацій, інтенсифікації, використання природних і людських ресурсів	Акцент на соціальних ефектах, усвідомленні ролі людини в соціумі, захист спільних інтересів, координація діяльності	Досягнення Цілей сталого розвитку: поєднання економічних, соціальних і вплив на навколишнє середовище та життя людини	Відновлення і примноження родючості ґрунтів, постійне поліпшення якості води, повітря, інших природних ресурсів і продуктів з них, відновлення здоров'я людини, підвищення рівня і якості життя населення, вільний доступ до ресурсів для всіх верств населення і їх усвідомлене відповідальне споживання
Наслідки	Індивідуальний розвиток, конфлікт інтересів, прагнення задовольнити особисті бажання, пошук ресурсів для задоволення потреб	Соціалізація, комунікація, активізація індивідів всередині спільноти	Мінімізація антропогенного впливу людини на природу, розвиток екологічної свідомості	Відновлення та примноження природноресурсного потенціалу землі, здоров'я людини та природи, відновлення біорізноманіття та комфортне співіснування всіх форм життя.

Джерело: власні дослідження

Таблиця 2 – Технології сталого розвитку в управлінні відходами МСП

Підхід	Аргументація	Деталізація	Ілюстрація
1	2	3	3
Компостування	Компостування дозволяє перетворювати органічні відходи на корисний компост, який можна використовувати як добриво. Це зменшує обсяг відходів, що потрапляють на звалища, і покращує якість ґрунту	Компостування може зменшити обсяг органічних відходів на 30–50%.	У США щорічно утворюється близько 60 млн т харчових відходів, з яких лише 5% компостується. Якщо збільшити цей показник до 50%, це дозволить зменшити обсяг відходів на 27 млн т
Системи збору дощової води	Використання дощової води для поливу садів та інших потреб зменшує споживання прісної води	Системи збору дощової води можуть зберігати до 80% дощової води, що випадає на дах будинку	У регіоні з річною кількістю опадів 800 мм, будинок з площею даху 100 м ² може зібрати води до 64 тис. л /рік.
Сонячні панелі та інші відновлювані джерела енергії	Використання сонячної енергії для забезпечення електроенергією будинків та господарств зменшує залежність від викопних видів палива	Сонячні панелі можуть забезпечити до 100% потреби в електроенергії для середнього домогосподарства	Середнє домогосподарство в Європі споживає близько 3 500 кВт-год електроенергії на рік. Сонячна система потужністю 4 кВт може виробляти близько 4 000 кВт-год на рік, що повністю покриває потреби домогосподарства
Технології Zero Waste	Відмова від одноразових виробів. Використання багаторазових контейнерів, сумок та посуду замість одноразових пластикових виробів зменшує кількість відходів	Відмова від одноразових пластикових виробів може зменшити обсяг пластикових відходів на 50%.	У Європі щорічно утворюється близько 25 млн т пластикових відходів. Якщо зменшити цей обсяг на 50%, це дозволить зменшити кількість відходів на 12,5 млн т.

Продовження табл. 2

1	2	3	3
Зменшення споживання	Закупівля продуктів у великих упаковках або без упаковки зменшує кількість відходів	Зменшення споживання упаковки може зменшити обсяг відходів на 20-30%.	Середнє домогосподарство в Європі утворює близько відходів 500 кг / рік. Зменшення цього обсягу на 30% дозволить зменшити кількість відходів на 150 кг / рік
Біорізноманіття	Вирощування різних видів рослин та тварин створює стійкі екосистеми, які підтримують одна одну	Полікультури можуть збільшити врожайність на 20–30% порівняно з монокультурами	Ферма, яка вирощує лише одну культуру, може отримувати 10 тонн врожаю на гектар. Використання полікультур може збільшити цей показник до 12–13 т / га
Збереження води	Використання методів, таких як створення водойм та систем збору дощової води, зберігає та ефективно використовує водні ресурси	Системи збору дощової води можуть зменшити споживання прісної води на 50–70%.	Ферма, яка використовує води 100 тис. л / рік, може зменшити це споживання води до 30–50 тис. л / рік через збір дощової води

Джерело: власні дослідження

ресурсів (зокрема, води), компостування, дотримання принципів 5R (reduce, reuse, recycle, replant and replace – зменшення, повторне використання, перероблення, пересадка та заміна), системи збору дощової води, використання сонячних панелей, вітрогенераторів та інших джерел відновлюваної енергетики тощо, які активно впроваджуються спільнотами нового типу – екологічними та родовими поселеннями. Приклади функціонування екологічних та родових поселень в Україні демонструють, як вказані підходи та технології можуть бути успішно інтегровані в екологічні у життєдіяльність та господарські процеси людей, коли технології інноваційного розвитку сприяють формуванню стійкості та спроможності спільнот примножуючи їх природноресурсний потенціал. Зокрема, такою є практика роздільного сміттєзбирання у с. Несолонь Брониківської сільської ради, коли спільно зі школярами відбувається процес досортування й збір вторинної сировини у спеціально відведених приміщеннях. Процес збору здійснюється раз на місяць у населеному пункті чисельністю 756 осіб. Первинне сортування органічних відходів спрямовується в організовані декомпостери домогосподарств або на спільних територіях, де переробляється за допомогою мікроорганізмів, хробаків тощо. Склобій, відсортований за видами пластик, метал, папір накопичується у домогосподарствах у наданих для цього баках або у мішках. Одного разу на місяць вторинна сировина вагою 3–5 т самовивозом підприємця, який оплачує за зібрану сировину транспортується у подальші пункти перероблення. На загал задоволені всі: підприємець отримав сировину для подальшої роботи, громада – чисте довкілля, школярі – заохочувальне фінансування їх свідомих зусиль щодо покращення життя громади. Паралельно проходять уроки сталого розвитку, організовано дендропарк та три заказники щодо збереження флори та фауни річок громади. Відбувається просвітницько-інформаційна, освітньо-рекреаційна та практично-відновлювана робота. У такий спосіб ліквідовано (розібрано й здано на перероблення) несанкціоноване сміттєзвалище за межами населеного пункту площею понад 1 га. Наразі там організовано парк, де висаджуються дерева в пам'ять тих, хто віддав життя, захищаючи нашу землю.

Просвітницька робота щодо пермакультури як практики сталого розвитку дозволяє знижувати забруд-

нення ґрунту хімічними елементами, підвищуючи його родючість та зменшуючи затрати людської праці на отримання врожаю. Одним з головних принципів пермакультури є різноманіття, врахуванням взаємозв'язків та взаємодії видів на території. Диджиталізація цих процесів у питаннях обліку, контролю, моніторингу стану довкілля, у тому числі за допомогою ARGIS-технологій підвищує їх ефективність. Це свідчить про те, що малі та середні підприємства, твердо віддані принципам екологічної стійкості, можуть краще використовувати інновації в галузі сталого розвитку та застосування знань для досягнення успіху підприємницької діяльності. Оскільки екологічні норми стають дедалі жорсткішими через останні екологічні проблеми, підприємці, які інтегрують екологічні аспекти у свої інноваційні моделі, забезпечуючи безперервність та довгострокову життєздатність бізнесу через зниження юридичних ризиків та підвищення спроможності пристосовуватися до мінливих уподобань клієнтів. Екологічні інновації допомагають підприємцям диференціювати свою продукцію та залучати споживачів, які піклуються про навколишнє середовище. Результати дослідження демонструють позитивний взаємозв'язок інновацій у сфері сталого розвитку МСП та ефективності підприємницької активності та ефективності, що визначає потребу подальшого вивчення сфер, технологій та механізмів їх впровадження з метою підвищення стійкості й спроможності підприємств малого та середнього бізнесу. Моніторинг екологічних тенденцій, таких як екологічна політика, вимоги ринку і технологічні досягнення, дозволяє підприємствам залишатися гнучкими й проактивними у вирішенні завдань сталого розвитку.

Процеси децентралізації, впровадження інновацій на рівні локальної економіки та місцевих громад демонструють стійку тенденцію чим далі більшу роль сталих спроможних спільнот, зокрема екологічними та родовими поселеннями, що підтверджується закордонними та вітчизняними дослідженнями. Мікрофінансування (у тому числі через використання технологій блокчейн та криптовалюти), особливо у формі невеликих позик довело власну здатність сприяти економічній незалежності та соціальним інноваціям, а їх залучення до фінансування ініціатив сталого розвитку, стійких бізнес-моделей та соціального підприємництва

із соціальними інноваціями, що розширює їх позитивний вплив на соціум, тоді як поширені джерела фінансування за звичай демонструють обмежений характер щодо сприяння вказаних питань. Створення ІТ-платформ для системи сталого фінансування стане базисом технічної інфраструктури для моделі мікрофінансування, а створення міжнародних дослідницьких груп з вивчення питань організації, становлення, розвитку та функціонування екологічних та родових поселень спільно з Global Ecovillage Network (GEN) сприятиме вивченню цих питань та поширенню позитивної практики природного експерименту моделей соціуму нового типу [6–9; 11].

Розвиток МСП у період повоєнного відновлення буде активовано через систему спільнокошт (crowdfunding) й мікрокредитування як приватних, державних, комунальних та інших структур. Утворення у такий спосіб фонди дозволять створити ефект мультиплікатора через фінансову, технічну та технологічну інфраструктуру підтримки бізнесу. Однією з таких ініціатив стала пропозиція ВМВФ щодо молодіжного соціального підприємництва на базі екологічних та родових поселень України. Її реалізація стане додатковим майданчиком наукового, міжмуніципального міжкультурного, державно-приватного партнерства та співробітництва на засадах сталого розвитку, «зеленої» економіки України, поширення регенеративних систем й інноваційних бізнес-моделей, активізації підприємства, цифровізації, удосконалення інфраструктури. Функціонування таких платформ як майданчиків відкритої науки (fair) уможливить доступ до позитивного досвіду й сприятиме його поширенню. Фактичне проведення природного експерименту із мікрокредитуванням, коли кошти повертаються в економіку у реалізацію іншого проєкту, провокуватиме мультиплікаційну капіталізацію економіки в умовах її виходу з кризи. Це дозволить економічно стабілізувати стійкі ініціативи незалежно від держави або великих міжнародних донорів, що забезпечує внесок в екологічне та соціальне відродження.

Розвиток цифрових та наукових мереж, доступ до відкритих даних, орієнтація на регенеративні системи та сталий розвиток, науковий обмін та просування стійких рішень є привабливим вектором суспільно-економічного зростання в умовах євроінтеграційного вибору України. Впровадження таких проєктів сприятиме міжнародній взаємодії, зміцненню дослідницького потенціалу, прискоренню окупності вкладень, встановленню довгострокових партнерських відносин, системному й тривалому функціонуванню проєктів по завершенню зовнішнього фінансування. Подібні ініціативи відіграють вирішальну роль у підвищенні стійкості та сталого розвитку, коли соціальні та екологічні ініціативи стають економічно життєздатними. Приклади таких трансформацій є європейський досвід Rurban Design and Mobility як системи поєднання сільського та міського планування та транспортної інфраструктури у розвитку територій з метою створення ефективнішої та сумісної системи мобільності та житлового простору. Він включає інтеграцію транспортних систем (забезпечення зручного переходу між різними видами транспорту, зокрема автомобільним, велосипедним, публічним, пішохідним), збереження при-

родних ресурсів (планування територій зі збереженням природних ландшафтів та екосистем), соціальну інклюзію (доступ до транспорту та інфраструктури для всіх груп населення, включаючи людей з обмеженими можливостями), економічний розвиток (стимулювання економічного зростання за межами міст, зокрема через створення нових робочих місць та підприємств), що дозволяє покращити якість життя мешканців та зменшити вплив на навколишнє середовище.

Пріоритет моделі сталого розвитку слугуватиме прототипом відновлення кризових регіонів України та інших країн, де громади стикаються з екологічними, економічними чи політичними кризами. Вкладення фінансування у відновлювані джерела енергії та екологічні методи будівництва, розробку систем сталого управління водними та іншими природними ресурсами, кооперація стане інструментом економічного самовизначення і захисту навколишнього середовища. У районах, які відчувають дефіцит води, або негативних наслідків глобалізації та урбанізації, мікрофінансування може бути використано для просування стратегій сталого розвитку сільських територій, долаючи кліматичні, економічні та політичні виклики як це передбачено Стратегією сталого розвитку України до 2030 року та Цілями сталого розвитку, визнаними на рівні ООН, зокрема цілям 1 (викорінення бідності), 10 (скорочення нерівності), 11 (сталій розвиток міст та громад). Міждисциплінарний характер суспільно-економічного розвитку підсилить синергетичний ефект розвитку стійких спроможних спільнот як каталізаторів сталого розвитку, пріоритетності культурного та духовного зростання у гармонії з природою. Інтеграція соціально-економічних та екологічних інтересів у розвитку сільських громад дозволить знизити негативні наслідки криз долаючи продовольчу, житлову та безпекову проблеми, а також проблему депопуляції через посилення відповідальності індивідів за соціально-екологічні наслідки, впровадження практичних моделей сталого розвитку сільських територій.

Спільноти, бізнес, уряд, місцеве самоврядування та громадськість повинні взяти на себе відповідальність за майбутнє та розвиток країни, спільними зусиллями, ґрунтуючись на прозорості, інноваціях і стратегічному баченні. Державно-приватне партнерство (public-private partnership) як інноваційний підхід, який застосовується державними органами для укладання договорів з бізнесом. Бізнес використовує власний управлінський та фінансовий потенціал для реалізації проєктів відповідно до умов, необхідних для їх успішного виконання. Державні представники несуть відповідальність за надання послуг населенню та підвищення якості життя територіальних громад. Основні риси державно-приватного партнерства включають довгострокове забезпечення та надання послуг, передача ризиків бізнесу, різноманітність форм договорів, які укладаються між юридичними особами та державним сектором [2].

Проєкти державно-приватного партнерства (ДПП) вимагають більших витрат на передпроєктні та підготовчі роботи порівняно з державними замовленнями, а також на створення документації. Через тривалий характер ці проєкти відрізняються

складністю договірних відносин. Важливим елементом державно-приватного партнерства є поділ ризиків між сторонами, причому оптимальний розподіл ризиків є основною складністю. Це залежить від галузі, на яку спрямований проект, від типу угоди між сторонами та умов фінансування. Досягнення оптимального розподілу ризиків між двома сторонами підвищує значення передпроектної стадії ДПП. Державно-приватне партнерство є інструментом економічної політики держави, що виникло внаслідок тривалої еволюції відносин між державою, суспільством та його секторами, який наразі часто супроводжується процесами диджиталізації та практикою електронної комерції [1].

На місцевому рівні державно-приватне партнерство включає тривалу співпрацю між органами місцевого самоврядування та приватним сектором на основі різних договорів (наприклад, концесій, управління майном або спільної діяльності). Основною метою такої взаємодії є фінансування, проектування, реалізація та управління об'єктами та послугами, які зазвичай надаються публічним сектором. Впровадження механізму ДПП має ряд переваг. По-перше, це ефективний спосіб залучення приватного капіталу для розвитку комунальної інфраструктури. По-друге, це допомагає зменшити муніципальні витрати на надання публічних послуг. Окрім цього, така модель дозволяє реалізовувати інфраструктурні проекти без використання боргового фінансування, включаючи державні чи місцеві гарантії. Проекти ДПП можна умовно розділити на дві основні категорії: проекти, де повернення інвестицій забезпечується через оплату користувачів послуг (наприклад, концесійні угоди), і проекти, де основне джерело повернення інвестицій – місцевий бюджет (наприклад, будівництво лікарень чи шкіл, де органи місцевого самовря-

дування здійснюють платежі приватному партнеру за їх використання). Прозора і чесна співпраця між місцевою владою та бізнесом приносить значні переваги територіальній громаді. Партнерські взаємини між цими секторами є ключовими для реалізації внутрішнього потенціалу громади, підвищення ефективності роботи підприємств та зміцнення локальної економіки. Це зазвичай призводить до створення нових робочих місць і збільшення податкових надходжень до бюджету.

Висновки. Оскільки екологічні норми стають дедалі жорсткішими через останні екологічні проблеми, підприємці, які інтегрують екологічні аспекти у свої інноваційні моделі, забезпечуючи безперервність та довгострокову життєздатність бізнесу через зниження юридичних ризиків та підвищення спроможності пристосовуватися до мінливих уподобань клієнтів. Екологічні інновації допомагають підприємцям диференціювати свою продукцію та залучати споживачів, які піклуються про навколишнє середовище. Партнерство з метою сталого розвитку передбачає залучення в цей процес місцевих органів влади, активної громадськості та бізнесу.

Моніторинг екологічних тенденцій, таких як екологічна політика, вимоги ринку і технологічні досягнення, дозволяє підприємствам залишатися гнучкими та проактивними у вирішенні завдань сталого розвитку. Диджиталізація та електронна комерція підсилюють комунікацію та позитивні наслідки інновацій. Результати дослідження демонструють позитивний взаємозв'язок інновацій у сфері сталого розвитку МСП та ефективності підприємницької активності та ефективності, що визначає потребу подальшого вивчення сфер, технологій та механізмів підвищення стійкості й спроможності підприємств малого та середнього бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Вайсман Е.Я. Механізм залучення інвестицій в економіку регіону на основі державно-приватного партнерства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 6. С. 149–153.
2. Юринець З.В., Кохан М.О. Розвиток гібридних проектів у контексті державно-приватного партнерства й інвестування в розбудову інфраструктури. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 62 (1). С. 102–109.
3. Alsmadi A.A., Shuhaiber A., Al-Okaily M. et al. Big data analytics and innovation in e-commerce: current insights and future directions. *Journal of Financial Services Marketing*. 2024. Vol. 29. P. 1635–1652. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41264-023-00235-7>
4. Billi A., Bernardo A. The Effects of Digital Transformation, IT Innovation, and Sustainability Strategies on Firms' Performances: An Empirical Study. *Sustainability*. 2025. Vol. 17. DOI: <https://doi.org/10.3390/su17030823>
5. Criveanu M. M. Investigating Digital Intensity and E-Commerce as Drivers for Sustainability and Economic Growth in the EU Countries. *Electronics*. 2023. Vol. 12. DOI: <https://doi.org/10.3390/electronics12102318>
6. Daly M Quantifying the environmental impact of ecovillages and cohousing communities: a systematic literature review. *Local Environ.* 2017. Vol. 22(11). P. 1358–1377. DOI: <https://doi.org/10.1080/13549839.2017.1348342>
7. Grimaldi M., Troisi O., Papa A., Nuccio E. Conceptualizing data-driven entrepreneurship: from knowledge creation to entrepreneurial opportunities and innovation. *The Journal of Technology Transfer*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10961-024-10176-5>
8. Guandalini I. Sustainability through digital transformation: A systematic literature review for research guidance. *Journal of Business Research*. 2022. Vol. 148(2). P. 456–471. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.05.003>
9. Roysen R., Cruz T.C. Educating for transitions: ecovillages as transdisciplinary sustainability “classrooms”. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 2020. Vol. 21(5). P. 977–992. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJSHE-01-2020-0009>
10. Skare M., Mercedes de Obesso M., Ribeiro-Navarete S. Digital transformation and European small and medium enterprises (SMEs): A comparative study using digital economy and society index data. *International Journal of Information Management*. 2023. Vol. 68. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2022.102594>
11. Walker K.D., Plotnikova M. Ecological settlement as a self-government model in rural areas. *Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development*. 2018. Vol. 40 (3). P. 416–423. DOI: <http://doi.org/10.15544/mts.2018.39>
12. Yvonne K., ShiMei J.A Review on the New Normal, Employee Wellbeing and the Role of HRM: A Tale of HR among the New Normal for the Employee Wellbeing. *International Journal of Business and Management*. 2024. Vol. 16 (8). DOI: <https://doi.org/10.5539/ijbm.v16n8p115>

References:

1. Vaisman E. Ya. (2014) Mekhanizm zaluchennia investytsii v ekonomiku rehionu na osnovi derzhavno-pryvatnoho partnerstva. [Mechanism for attracting investment in the regional economy based on public-private partnership]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 6, pp. 149–153. (in Ukrainian)
2. Iurynets Z. V., Kokhan M. O. (2020) Rozvytok hibrydnykh proektiv u konteksti derzhavno-pryvatnoho partnerstva y investuvannia v rozbudovu infrastruktury [Development of hybrid projects in the context of Public-Private Partnership and investment in infrastructure development]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 62 (1), pp. 102–109. (in Ukrainian)
3. Alsmadi A. A., Shuhaiber A., Al-Okaily M. et al. (2024) Big data analytics and innovation in e-commerce: current insights and future directions. *Journal of Financial Services Marketing*, no. 29, pp. 1635–1652. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41264-023-00235-7>
4. Billi A., Bernardo A. (2025) The Effects of Digital Transformation, IT Innovation, and Sustainability Strategies on Firms' Performances: An Empirical Study. *Sustainability*, no. 17. DOI: <https://doi.org/10.3390/su17030823>
5. Criveanu M. M. (2023) Investigating Digital Intensity and E-Commerce as Drivers for Sustainability and Economic Growth in the EU Countries. *Electronics*, no. 12. DOI: <https://doi.org/10.3390/electronics12102318>
6. Daly M. (2017) Quantifying the environmental impact of ecovillages and co housing communities: a systematic literature review. *Local Environ*, no. 22(11), pp. 1358–1377. DOI: <https://doi.org/10.1080/13549839.2017.1348342>
7. Grimaldi M., Troisi O., Papa A., Nuccio E. (2024) Conceptualizing data-driven entrepreneurship: from knowledge creation to entrepreneurial opportunities and innovation. *The Journal of Technology Transfer*. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10961-024-10176-5>
8. Guandalini I. (2022) Sustainability through digital transformation: A systematic literature review for research guidance. *Journal of Business Research*, no. 148(2), pp. 456–471. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.05.003>
9. Roysen R., Cruz T. C. (2020) Educating for transitions: ecovillages as transdisciplinary sustainability “classrooms”. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, no. 21(5), pp. 977–992. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJSHE-01-2020-0009>
10. Skare M., Mercedes de Obesso M., Ribeiro-Navarete S. (2023) Digital transformation and European small and medium enterprises (SMEs): A comparative study using digital economy and society index data. *International Journal of Information Management*, no. 68. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2022.102594>
11. Walker K. D., Plotnikova M. (2018) Ecological settlement as a self-government model in rural areas. *Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development*, no. 40(3), pp. 416–423. DOI: <http://doi.org/10.15544/mts.2018.39>
12. Yvonne K., ShiMei J. (2024) A Review on the New Normal, Employee Wellbeing and the Role of HRM: A Tale of HR among the New Normal for the Employee Wellbeing. *International Journal of Business and Management*, no. 16(8). DOI: <https://doi.org/10.5539/ijbm.v16n8p115>

Buluy Oleksiy, Plotnikova Mariia
Polissia National University

DIGITALIZATION AND E-COMMERCE AS ELEMENTS OF BUSINESS AND COMMUNITIES SUSTAINABLE INNOVATIVE DEVELOPMENT

Digitalization and e-commerce promote innovative business and community development, ensuring sustainable economic growth and improving the quality of life. The main aspects of acquiring the positive effects of digitalization and e-commerce were the replacement of manual processes with digital technologies, which increases their efficiency, reduces costs and minimizes errors, collecting and analyzing large amounts of data, and, as a result, a better understanding of consumer behavior by the business, predicting demand and making informed management decisions. The use of digital platforms allows you to increase the transparency of operations, which contributes to trust between businesses and consumers. E-commerce allows businesses to enter global markets without significant additional costs, expanding their customer base. The introduction of new models, such as subscriptions, crowdfunding and Dropshipping, opens up new opportunities for businesses, and online platforms provide convenient access to products and services, which contributes to a higher level of customer satisfaction, simplifying the procedures for obtaining product information. In the context of the priority of sustainable development, digitalization and e-commerce contribute to reducing paper document flow and improving logistics, which reduces carbon emissions. Digital technologies open up opportunities for small and medium-sized enterprises and help create new jobs. Digital services and products improve the quality of life of citizens, providing access to information, education and healthcare. The innovative component of further development of digital technologies expands access to microfinance tools, creates communication platforms and the emergence of new business models. The development of Micro, Small and medium-sized businesses during the post-war recovery is proposed to be activated through the crowdfunding platform system and microcredit for financing both from private, public, municipal and other structures in Ukraine and the international community. The funds formed in this way will create a multiplier effect through the financial, technical and technological infrastructure of business support. The world have a positive experience of such cooperation in ecovillages and family homestead settlements.

Keywords: investment, innovation, business, crowdfounding, management decisions, ecovillages and family homestead settlements.

JEL classification: A13, D10, H89